Historia Iliyofichika ya Mstari wa Arobaini - Nambari Thelathini na Tatu

Ezekieli Nambari Kumi na Nne

Jeff Pippenger
2026-10-27

Katika sura ya nne na ya tano za kitabu cha Mwanzo, nasaba ya Kaini inatofautishwa na nasaba ya Sethi.

Lameki Mwema na Lameki Mwovu

Nasaba hizo mbili zinawakilisha tofauti kati ya waliopotea na waliookolewa, na baadhi ya wazao wa nasaba hizo mbili wanawakilisha ‘ishara za wazao’ zinazolingana za nasaba hizo zinazotofautishwa. Kaini anawakilisha kundi la watu wasiotubu dhambi, ambao huombolezea tu hali yao wenyewe.

> Naye akasema, Umefanya nini? Sauti ya damu ya ndugu yako inanililia kutoka ardhini. Na sasa umelaaniwa katika ardhi, iliyofungua kinywa chake kupokea damu ya ndugu yako kutoka mkononi mwako; utakapoilima ardhi, haitakupa tena nguvu zake; utakuwa mtoro na mzururaji duniani. Kaini akamwambia Bwana, Adhabu yangu ni kubwa kuliko niwezavyo kuistahimili. Tazama, leo umenifukuza kutoka katika uso wa dunia; nami nitafichwa mbali na uso wako; nitakuwa mtoro na mzururaji duniani; na itakuwa kwamba kila atakayenikuta ataniua. Bwana akamwambia, Kwa hiyo yeyote atakayemuua Kaini, kisasi kitalipizwa juu yake mara saba. Bwana akamtia Kaini alama, ili yeyote atakayemkuta asimuue. Kaini akaondoka mbele za Bwana, akakaa katika nchi ya Nodi, upande wa mashariki wa Edeni. Mwanzo 4:10–16.

Kaini anawakilisha kundi la watu wasiotubu ambao huzingatia tu hali yao wenyewe ya kusikitisha, ambayo wamejiletea kwa kukataa kujitahidi kutenda mema.

> Bali hakumtakabali Kaini wala sadaka yake. Kaini akaghadhibika sana, na uso wake ukakunjamana. Bwana akamwambia Kaini, Kwa nini umeghadhibika? Na kwa nini uso wako umekunjamana? Ukitenda vyema, je, hutakubaliwa? Na usipotenda vyema, dhambi inakuotea mlangoni. Nayo itakutamani wewe, nawe utaitawala. Mwanzo 4:5–7.

Vifo Sita—Alfa Tatu na Omega Tatu

Katika makala zilizotangulia tulibainisha kuwa Henoko ni ishara ya malaika wa kwanza, Lameki ni ishara ya malaika wa pili, Methusela ni kilio cha usiku wa manane, na Nuhu ni malaika wa tatu. Lameki wa ukoo wa Sethi alikufa akiwa na umri wa miaka mia saba na sabini na saba, miaka mitano kabla ya gharika iliyotokea wakati Methusela alipokufa. Kifo cha Lameki kilifuatiwa miaka mitano baadaye na kifo cha Methusela, na kwa hiyo vifo vyao ni vielelezo vya kifo cha mke wa Ezekieli, ambacho kilifuatiwa mwaka mmoja na nusu baadaye (1.5) na kifo cha Yerusalemu, mke wa Mwanakondoo.

> Nami Yohana nikauona mji ule mtakatifu, Yerusalemu mpya, ukishuka kutoka mbinguni kwa Mungu, umeandaliwa kama bibi-arusi aliyepambwa kwa ajili ya mumewe. Ufunuo 21:2.

Vifo vya alfa vya mke wa Ezekieli na vya Lameki, vinavyounganishwa na vifo vya omega vya Yerusalemu na vya Methusela, vilikuwa vielelezo vya kifo cha Yohana Palaiologos, kilichofuatwa miaka mitano baadaye na kifo cha Konstantino wa kumi na moja juu ya kuta za Konstantinopoli. Mfuatano wa Lameki unabainisha miaka mitano, ukiwa na kipindi cha siku saba cha uhamaji wa wanyama mwishoni. Mfuatano wa Roma ya Mashariki unawakilisha miaka mitano, na pia kipindi cha miaka minne ndani ya jumla hiyo ya miaka mitano. Mfuatano wa Ezekieli unawakilisha miaka miwili na pia mwaka mmoja nukta tano (1.5). Mfuatano wa Ezekieli unaohusu Babeli kuiharibu Yerusalemu unalingana na uharibifu wa pili wa Yerusalemu uliofanywa na Roma kuanzia mwaka 66 hadi mwaka 70. Mfuatano wa Roma wa uharibifu wa Yerusalemu unatoa kipindi cha miaka minne na pia kipindi cha miaka mitatu na nusu. Kila mmoja wa mifuatano hiyo minne ya kiishara ulitoa si kipindi kimoja, bali vipindi viwili vya kiishara katika ushuhuda wake wa kinabii.

Lameki, John Palaiologos na mke wa Ezekieli wanawakilisha alama ya alfa ya kipindi cha wakati kinachoishia kwa kifo cha omega. Mistari miwili kati ya hiyo mitatu inawakilisha kuzingirwa kunakoishia kwa vifo vya wahusika wanaolingana nao katika mistari husika. Mstari mwingine unaishia kwa wanyama kuingia ndani ya safina. Alama sambamba ya omega inalinganisha gharika ya Nuhu na kuangamizwa kwa Yerusalemu na kubomolewa kwa kuta za Konstantinopoli. Alama zote tatu za omega zinawakilisha kufungwa kwa mlango wa rehema wakati wa sheria ya Jumapili itakayokuja hivi karibuni.

Bila shaka, hakukuwa na mazingiro katika ushuhuda wa safina ya Nuhu, lakini lazima kungekuwa na njia ya kupandia ili kuwezesha kuingia ndani ya safina. Ikiwa njia hiyo ya kupandishia mizigo inachukuliwa kuwa mfano wa tuta la kuzingiria, basi shuhuda zote tatu za kifo zinabainisha mazingiro. Katika mfululizo wa matukio ya kuangamizwa kwa Yerusalemu na Warumi kuanzia mwaka wa 66 hadi wa 70, kulikuwa na mazingiro yaliyofanywa na Cestius mwaka wa 66 na mazingiro ya pili yaliyofanywa na Titus mwaka wa 70.

Miaka Minne

Miaka minne inayomalizika kwa kuzingirwa kwa Konstantinopoli mwaka wa 1453 inawakilisha kipindi cha pili cha miaka minne katika unabii wa “miezi mitano” unaohusu Uislamu katika Ufunuo sura ya tisa. Kipindi cha kwanza cha miaka minne katika unabii wa “miezi mitano” kilikuwa cha kuanzia mwaka wa 1333 hadi mwaka wa 1337, wakati wa kuzingirwa kwa Nikomedia. Kuzingirwa huko pia kuliwakilisha mwisho wa miaka thelathini na minane tangu tarehe 27 Julai 1299. Kuangamizwa kwa Yerusalemu mara mbili, kuangamizwa kwa Konstantinopoli mara moja, gharika na kuzingirwa kwa Nikomedia ni mashahidi watano wa kampeni ya Panium ya kuanzia mwaka wa 200 KK hadi mwaka wa 198 KK, ambayo ingekuwa shahidi wa sita, na kuna wengine kadhaa.

Matukio yote mawili ya kuangamizwa kwa Yerusalemu yanaoanishwa kwa urahisi, “mstari juu ya mstari.” Gharika na mstari wa Roma ya Mashariki vinaoanishwa kwa msingi wa vifo vya alfa na omega vinavyopatikana katika vyote viwili. Kampeni ya kijeshi ya Panium inaoanishwa mahsusi

na mstari wa Ezekieli wa mwaka wa 587 KK, kwa kuwa kila kimoja cha vipindi hivyo viwili vya kuzingirwa kinawakilisha miaka miwili. Panium inawakilishwa katika mstari wa kumi na tano wa Danieli kumi na moja, unaotangulia mstari wa kumi na sita unaowakilisha sheria ya Jumapili inayokuja hivi karibuni, kama ilivyokuwa pia kwa matukio ya kuangamizwa kwa Yerusalemu katika mwaka wa 586 KK na mwaka wa 70 BK. Kipindi cha miaka miwili cha vita vya Panium na kuzingirwa kwa Sidoni kinaingiza kila mmoja wa mistari hii katika historia iliyofichika ya Danieli kumi na moja mstari wa arobaini.

Ishara

Alama ya kwanza ya njia ya kinabii katika mazingiro yaliyohusiana na maangamizi yote mawili ya Yerusalemu inawakilisha ishara; Cestius katika mwaka wa 66 na kifo cha mke wa Ezekieli vyote viwili vilikuwa ishara za alfa. Lameki pia ni alama ya kwanza ya njia, na kwa hiyo, kwa ushuhuda wa wawili, Lameki pia ni ishara. Umri wake wa miaka 777 unawakilisha ishara ya kanisa lenye ushindi ambalo limeundwa na vipengele vitatu: nabii, kuhani na mfalme.

> Tena niliwapa sabato zangu, ziwe ishara kati yangu na wao, ili wapate kujua kwamba mimi ndimi Bwana niwatakasaye. Ezekieli 20:12.

Miaka 300

Henoko, aliyekuwa wa saba tangu Adamu katika ukoo wa Sethi, alitembea pamoja na Mungu kwa miaka 300 na akachukuliwa mbinguni. ‘300’ ni ishara ya chati mia tatu za waanzilishi za mwaka 1843, ya wahubiri Wamileri mia tatu wanaolingana nazo, na pia ya jeshi la Gideoni la watu mia tatu. Henoko, wahubiri Wamileri na wale watu mia tatu wa Gideoni wanawakilisha wale elfu mia moja na arobaini na nne. Samsoni alichukua mbweha 300 na kuwafunga pamoja wawiliwawili, hivyo kuonyesha 150 na ishara iliyofungwa pamoja ambayo jumla yake ni mia tatu.

> Na Samsoni akaenda akawakamata mbweha mia tatu, akachukua mienge, akawaweka mkia kwa mkia, akaweka mwenge katikati ya kila mikia miwili. Naye alipokwisha kuiwasha moto mienge hiyo, akawaachia waende katika nafaka ya Wafilisti iliyosimama, akateketeza matita na nafaka iliyosimama, pamoja na mashamba ya mizabibu na mizeituni. Waamuzi 15:4, 5.

Unabii mbili za miezi mitano kuhusu Uislamu katika sura ya tisa ya Ufunuo zinabainisha “moto” na “mikia” kuwa sifa za Uislamu.

> Na hivi ndivyo nilivyowaona farasi katika maono hayo, na wale waliowapanda, wakiwa na dirii za moto, za yakuti samawi, na za kiberiti; na vichwa vya farasi hao vilikuwa kama vichwa vya simba; na katika vinywa vyao kulitoka moto na moshi na kiberiti. Kwa hayo matatu theluthi ya wanadamu iliuawa, kwa moto, na kwa moshi, na kwa kiberiti, vilivyotoka katika vinywa vyao. Kwa maana nguvu zao ziko katika vinywa vyao, na katika mikia yao; kwa maana mikia yao ilikuwa kama nyoka, nayo ilikuwa na vichwa, na kwa mikia hiyo hudhuru. Ufunuo 9:17–19.

Nguvu za Uislamu zimo katika vinywa vyao na pia katika mikia yao.

> Nao walikuwa na mikia kama ya nge, na katika mikia yao kulikuwa na miiba: nao walikuwa na uwezo wa kuwadhuru wanadamu kwa miezi mitano. Nao walikuwa na mfalme juu yao, naye ni malaika wa shimo lisilo na mwisho, ambaye jina lake kwa lugha ya Kiebrania ni Abaddon, lakini kwa lugha ya Kiyunani jina lake ni Apollyon. Ufunuo 9:10, 11.

Nguvu za Uislamu za kutesa na kuua zimo katika vinywa vyao na pia katika mikia yao, nazo hutoka katika vinywa vyao na mikia yao.

> Kwa hiyo Bwana atamkatilia mbali Israeli kichwa na mkia, tawi na unyasi, katika siku moja. Mzee mwenye kuheshimiwa ndiye kichwa; na nabii afundishaye uongo ndiye mkia. Kwa maana viongozi wa watu hawa huwapotosha; na wale wanaoongozwa nao huangamizwa. Isaya 9:14–16.

Uislamu na Israeli vinahusiana kinabii, kwa kuwa vyote viwili ni watoto wa Ibrahimu, na katika kila nasaba “kichwa” ni “mzee mwenye kuheshimiwa” na “mkia” ni “nabii afundishaye uongo.” Kwa upande wa Uislamu, nabii wa kale aliyefundisha uongo ni Mohammed. Kurani inawakilisha uongo unaowachochea nzige wa Uislamu, na mzee mwenye kuheshimiwa ni uongozi wao wa kisiasa. Uislamu unaongozwa na uendeshaji wa dola (kinywa), unaochochewa na uongo wa Kurani (mkia). Mbweha mia tatu wa Samsoni waligawanywa katika makundi mawili ya miezi mitano yatakayotesa na kuua kwa moto, moshi na kiberiti.

Moto, Moshi na Kiberiti

Moto, moshi na kiberiti vina sifa za kinabii za wale malaika watatu. Kipengele cha kwanza na kile cha mwisho ni aina za moto. Mzizi wa neno “kiberiti” unawakilisha mmuliko wa kimungu. Moto ni ishara ya ujumbe; moshi ni athari ya ujumbe huo, na kiberiti kinatambulisha ujumbe wa kidini. Vyote vitatu ni miigo bandia ya ujumbe wa kweli wa malaika watatu wa Ufunuo sura ya kumi na nne. Dirii ya chuma ya kifuani inaonyeshwa kama moto, hiakintho na kiberiti. Ni mwigo bandia wa kifuko cha kifuani cha kuhani mkuu. Kifuko cha kifuani cha kuhani mkuu kinawawakilisha wale elfu mia moja arobaini na nne kama vito kumi na viwili vya kibinadamu vilivyounganishwa na Uungu, unaowakilishwa na Urimu na Thumimu. Hiakintho ya kale ilikuwa na rangi ya buluu-nyeusi iliyokolea, au zambarau yenye weusi. Hiakintho ya dirii ya kifuani ya Uislamu inalingana na moshi unaotoka katika vinywa (dola) na mikia (kanisa) ya Uislamu.

Kutwaliwa kwa Henoko mbinguni baada ya kutembea na Mungu kwa miaka 300 kunaihusianisha namba 300 na ujumbe wa malaika wa kwanza uliokuja mwaka wa 1798. Ujumbe huo wa malaika wa kwanza ulitiwa nguvu tarehe 11 Agosti 1840, kwa kutimizwa kwa unabii wa miezi mitano katika Ufunuo sura ya tisa. Vipindi viwili vya miezi mitano katika sura hiyo vimeunganishwa mstari juu ya mstari. Ni hivi karibuni tu ilipotambuliwa kwamba miezi mitano ya mstari wa tano na ile ya mstari wa kumi ni vipindi viwili tofauti vya miaka mia moja na hamsini kila kimoja. Ukweli huo ulipotambuliwa, Samsoni aliwafunga mbweha pamoja katika jozi mia moja na hamsini.

Katika historia ya kinabii ya Samsoni (jina linalomaanisha “jua”), “moshi” uliotoka shimoni wakati ufunguo ulipowakilishwa na vita vya Ninawi ulilifunika jua kwa giza. Wafuasi wa Miller

walitambua kwa usahihi kwamba kufunikwa kwa jua na moshi wa shimo la Uislamu kulikuwa ni kufunikwa kwa injili ya Kristo, inayowakilishwa na jua (Samsoni). Pia kuna mahusiano mengine kadhaa kati ya ushuhuda wa Samsoni na Uislamu unaoelezwa katika Ufunuo sura ya tisa hadi ya kumi na moja.

Nambari tatu inajitokeza katika historia ya Samsoni kupitia siku tatu walizopewa wageni wa harusi kutegua kitendawili. Samsoni ana uhusiano na wanawake watatu: mkewe wa Timna, kahaba na Delila. Roho wa Bwana anamjia Samsoni mara tatu: wakati wa tukio la simba, huko Ashkeloni na huko Lehi. Samsoni anampa Delila majibu matatu ya uongo kabla ya kumwambia ukweli. Nambari tatu inawakilisha Uungu, pamoja na uungu bandia wa joka, mnyama na nabii wa uongo, na pia muundo wenye sehemu tatu wa kanisa lenye ushindi.

Thelathini ni namba ya kuhani, na kulikuwa na waandamani thelathini waliopelekwa kwenye karamu ya harusi ya Samsoni. Kisha Samsoni aliweka dau la mashuka thelathini na mavazi thelathini ikiwa wageni wangeweza kutegua kitendawili hicho. Kitendawili chake kilipofichuliwa kwa usaliti, Samsoni aliwaua watu thelathini wa Ashkeloni ili kulipa dau hilo. Namba thelathini ni fungu la kumi la kinabii la 300, na, sambamba na kutembea kwa Henoko pamoja na Mungu kwa miaka mia tatu, mbweha mia tatu ambao Samsoni aliwakamata na kuwafunga pamoja katika jozi mia moja na hamsini wanahusiana na unabii mbili za miezi mitano katika Ufunuo sura ya tisa, zinazounganishwa kwa mbinu ya mstari juu ya mstari. Mia tatu ni fungu la kumi la kinabii la elfu tatu, na elfu tatu huwakilisha masalio, yawe masalio ya wenye haki kama yanavyowakilishwa na wale walioongoka wakati wa Pentekoste, au masalio ya wasio na haki kama yanavyowakilishwa na wale waliouawa na Walawi wakati wa uasi wa ndama wa dhahabu.

Uasi wa ndama wa dhahabu na waongofu wa siku ya Pentekoste vyote viwili vinawiana kiunabii katika sheria ya Jumapili inayokuja hivi karibuni. Kundi moja la masalio linawakilisha masalio kutoka miongoni mwa watu wa agano la Mungu na masalio kutoka miongoni mwa wale walio nje ya zizi la watu wa agano la Mungu. Mara ya kwanza idadi ya elfu tatu inapotajwa katika ushuhuda wa Samsoni, inawahusu Wayahudi waliomchukua Samsoni mateka ili kuwaridhisha Wafilisti, na mara ya pili inawahusu Wafilisti. Hukumu huanza katika nyumba ya Mungu, na baada ya hapo huwafikia watenda kazi wa saa ya kumi na moja ambao bado wako Babeli. Ushuhuda wa Samsoni unaunga mkono elfu tatu kama ishara ya masalio, na pia unaunga mkono mfuatano wa mchakato wa hukumu. Henoko alikwenda pamoja na Mungu kwa miaka mia tatu, hivyo akiwakilisha masalio ya watu wa agano la Mungu ambao hawaonji mauti. Masalio hayo ni wale elfu mia moja na arobaini na nne ambao katika sura ya saba ya Ufunuo wanatofautishwa na mkutano mkubwa.

Zaka ya 300 ni 30, ambayo ni ishara ya kuhani, na zaidi ya hayo, namba tatu, ikiwa ni zaka ya thelathini, inawakilisha Uungu, na vilevile uungu bandia wa joka, mnyama na nabii wa uongo. Namba tatu pia inawakilisha mgawanyiko wa sehemu tatu wa kanisa lenye ushindi linalowakilishwa na Mfalme Daudi aliyeanza kutawala alipokuwa na umri wa miaka thelathini, kuhani Yusufu aliyeanza kuhudumu alipokuwa na umri wa miaka thelathini na nabii na kuhani Ezekieli aliyeanza huduma yake ya miaka ishirini na miwili katika mwaka wa thelathini wa mzunguko wa kumi na saba wa yubile. Akiwa kuhani, angekuwa na umri wa miaka thelathini.

Kila kimoja kati ya vyombo vitatu vya kiishara vinavyowakilishwa kama nabii, kuhani na mfalme hupokea muhuri wa Mungu wa Sabato ya siku ya saba kwenye alama ya njiani inayoashiria mwanzo wa kuzingirwa. Mashahidi wawili wa kifo, pamoja na shahidi msaidizi wa kuangamizwa kwa Yerusalemu katika mwaka wa 66, wanakuwa mashahidi watatu wanaothibitisha kwamba alama ya njiani ya kuzingirwa ni 'ishara.'

Alama ya Njia ya Mpito

Kuzingirwa kunapoanza, kanisa la Mungu lililoshinda lenye sehemu tatu linatiwa muhuri, kama linavyowakilishwa na Lameki. Kifo cha mke wa Ezekieli kinaonyesha kwamba katika alama hiyohiyo ya njia, watu wa agano wa hapo awali wanapitwa kabisa. Alama hiyo ya njia inaonyesha mpito kutoka Laodikia kwenda Filadelfia, ambao pia unaonyeshwa kama kanisa linalopigana likibadilika na kuwa kanisa lililoshinda, na hivyo kuwa kanisa la nane ambalo ni miongoni mwa yale saba. Alama hiyo ya njia katika historia ya malaika wa tatu ya wafuasi wa Miller, iliyoanzia tarehe 22 Oktoba 1844 hadi uasi wa mwaka 1863, iliwakilisha kipindi cha mwaka 1856, wakati James na Ellen White wote wawili walipoanza kulitambua vuguvugu hilo kuwa la Laodikia. Mwaka 1856 vuguvugu la wafuasi wa Miller la Filadelfia lilibadilika na kuwa vuguvugu la wafuasi wa Miller la Laodikia. Miaka saba baadaye vuguvugu la wafuasi wa Miller la Laodikia lilifikia mwisho wake wakati vuguvugu hilo lilipokuwa Kanisa la Waadventista Wasabato la Laodikia.

Alama hiyo ya njia pia inawakilishwa kwa mfano na mwaka 313, kanisa la Smirna lilipofikia mwisho na kanisa la Pergamo lilipoanza. Kwa pamoja, mpito wa mwaka 1856 kutoka kanisa lenye haki la Filadelfia kwenda kanisa lisilo na haki la Laodikia unawiana na mpito kutoka kanisa lenye haki la Smirna kwenda kanisa lisilo na haki la Pergamo mwaka 313, na wakati wa mpito huo pia unaitambulisha alama hiyo ya njia kuwa ishara. Mazingiro yanaanza kwa ishara, kwa ushuhuda wa mashahidi kadhaa. Vuguvugu la malaika wa tatu, linaloundwa na wale elfu mia moja arobaini na nne, linapotiwa muhuri wakati wa kifo cha Lameki, wanatiwa muhuri na kuunganishwa kikamilifu wanapoinuliwa kama bendera, kwa kuwa alama ya kwanza ya njia katika muundo wa kinabii wa mazingiro ni ishara.

Kifo cha John Palaiologos kinabainisha alama ya njia ya Uislamu, wakati Roma ya Mashariki inapolazimishwa kujitiisha kwa Uislamu. Kuzingirwa na kuangamizwa kwa Yerusalemu kunatoa mashahidi wawili wa Babeli na Roma. Kipindi cha Ezekieli cha mwaka mmoja na nusu kinawakilisha Walaodikia waliokataa kuona na kusikia ujumbe wa onyo kuhusu kupelekwa katika utumwa wa mfalme wa kaskazini. Ishara ya Cestius inawawakilisha Wafiladelfia wanaomponyoka mfalme wa kaskazini. Ishara hizo mbili zinahusu ujumbe wa ndani wa kinabii, kama ilivyo pia kwa 777 ya Lameki. Mstari juu ya mstari, kundi moja linapelekwa utumwani wakati wa kuzingirwa, na kundi jingine linaponyoka mkononi mwa mfalme wa kaskazini.

Kifo cha John Palaiologos kinawakilisha ujumbe wa kinabii wa nje kwa kubainisha jukumu la Uislamu katika alama ya njia ambapo wale wanaowakilishwa na Lameki wanatiwa muhuri. Wale wanaoponyoka na wale wanaotekwa wakati wa kuzingirwa na kuangamizwa kwa Yerusalemu wanasisitiza kwamba ni katika alama ya njia ya alfa ya kipindi cha kinabii cha kuzingirwa ambapo tabia hudhihirika. Makundi hayo mawili yanawakilishwa na Lameki wawili. Kundi moja linatoa

onyo kwa Nashville, na kundi jingine linakataa.

> Naye BWANA akamwambia, Kwa hiyo, yeyote atakayemwua Kaini atalipizwa kisasi mara saba. BWANA akamtia Kaini alama, ili yeyote atakayemkuta asimwue. Mwanzo 4:15.

Alama ya Uasi

Kaini alipokea alama ya uasi wake. Alama ya uasi wake ilieleweka kuwa onyo kwa wanadamu kwamba, iwapo wangemuua Kaini, wangepatwa na hukumu ya Mungu ya mara saba. Kwa maana fulani, alama hiyo inaweza kueleweka kuwa njia ya Mungu ya kumpatia Kaini ulinzi, lakini kinabii inalingana na alama ya onyo ya uasi iliyo katika kitabu cha mwisho cha Biblia. Alama ya mnyama katika kitabu cha omega, Ufunuo, ilionyeshwa kimbele kwa mfano wa alama ya uasi ya Kaini katika kitabu cha alfa, Mwanzo. Onyo lililomo katika alama ya Kaini ni kwamba wote wanaodhihirisha tabia ileile ya Kaini pia wangekataliwa na kuhukumiwa na Mungu. Alama aliyotiwa Kaini inalingana na alama ya mnyama, na onyo hilo linasisitiza amri ya kutouiga uasi wa Kaini wa kumuua ndugu yake, ambao katika Ufunuo unawakilishwa kama sanamu ya mnyama. Kuiga tendo la Kaini ni kuunda sanamu ya Kaini. Kaini alipewa hukumu ya utekelezaji ya mara saba, na katika kizazi cha sita kutoka kwa Kaini, Lameki alibainisha kwamba alikuwa amerudia dhambi ya baba yake, lakini kwamba hukumu yake ingekuwa saba mara sabini.

> Na Lameki akawaambia wake zake, Ada na Sila, Sikieni sauti yangu; enyi wake za Lameki, sikilizeni maneno yangu: kwa maana nimemwua mtu kwa kunijeruhi, na kijana kwa kuniumiza. Ikiwa Kaini atalipiziwa kisasi mara saba, hakika Lameki atalipiziwa mara sabini na saba. Mwanzo 4:23, 24.

Katika mstari uliotangulia ndipo namba katika Neno la Mungu zinapowasilishwa kwa njia ya kuzidisha kwa mara ya kwanza kati ya mara tatu tu. Mara ya mwisho ni kama ile ya kwanza.

> Ndipo Petro akamwendea, akasema, Bwana, ndugu yangu anikose mara ngapi, nami nimsamehe? Hata mara saba? Yesu akamwambia, Sikuambii hata mara saba, bali hata sabini mara saba. Mathayo 18:21, 22.

Sabini mara saba ni mia nne na tisini, na katika historia takatifu kuna vipindi vitatu vya miaka mia nne na tisini kila kimoja, na kila kimoja kinawakilisha kipindi cha rehema. Kuna miaka mia nne na tisini inayowakilishwa kwa ajili ya patakatifu, kwa ajili ya wafalme na kwa ajili ya jeshi. Kipindi cha wafalme kilianza Sauli alipotiwa mafuta mwaka wa 1097 KK na kikaendelea hadi mzingiro wa kwanza wa Nebukadneza, wakati Danieli alipochukuliwa mateka mwaka wa 607 KK.

Miaka mia nne na tisini ya kipindi cha rehema iliyotengewa patakatifu ilianza wakati wa kuwekwa wakfu kwa hekalu la Sulemani mwaka wa 1006 KK na kuendelea hadi kuwekwa wakfu kwa hekalu la baada ya uhamisho mwaka wa 516 KK. Kwa upande wa jeshi, miaka hiyo mia nne na tisini ilikuwa kuanzia mwaka wa 457 KK hadi mwaka wa 34 BK.

Mfuatano unaoanzia kwenye ujumbe wa onyo la hukumu ya mara saba na alama ya Kaini hadi kufikia mara sabini kwa saba za Lameki unawakilisha kipindi cha rehema cha mfano cha miaka mia nne na tisini. Uasi unaowakilishwa na alama ya Kaini unaonyeshwa ukizidi kuongezeka hatua

kwa hatua, jambo linalopatana na sababu iliyomsukuma Mungu kuleta gharika.

> Mungu akaona ya kuwa maovu ya mwanadamu yalikuwa makubwa duniani, na kwamba kila kusudi la mawazo ya moyo wake lilikuwa baya tu siku zote. Bwana akaghairi kwa kuwa alikuwa amemfanya mwanadamu duniani, akahuzunika moyoni mwake. Bwana akasema, Nitamfutilia mbali mwanadamu niliyemwumba usoni pa nchi; mwanadamu, na wanyama, na viumbe vitambaavyo, na ndege wa angani; kwa maana ninaghairi ya kwamba nimewafanya. Mwanzo 6:5–7.

Lameki wa kizazi cha sita cha Kaini anawasilishwa kama kundi la waasi lenye sifa bainifu, tofauti na Lameki wa ukoo wa Sethi. Shuhuda za Lameki wote wawili zinabainisha mwisho wa muda wa rehema: mmoja kwa kutaja 490, na mwingine kwa kifo chake. Shuhuda zote mbili zina ishara za namba zinazohusiana moja kwa moja na muundo wa sehemu tatu wa kanisa lenye ushindi. Lameki wa Kaini anawiana na vile vipindi vitatu vya miaka 490 vinavyohusu wafalme, patakatifu na jeshi, naye Lameki wa Sethi ana muhuri wa namba saba unaohusu nabii, kuhani na mfalme. Lameki wa Sethi ni wa pili kati ya wale malaika watatu wa Ufunuo sura ya kumi na nne, naye Lameki wa Kaini ni malaika wa tatu anayetoa onyo kuhusu mnyama, sanamu yake, chapa na hesabu ya jina lake. Ufunuo sura ya kumi na nne, mistari ya 9/11, inabainisha wale wanaopokea laana ya Kaini.

> Na malaika wa tatu akawafuata, akisema kwa sauti kuu, Mtu yeyote akimwabudu mnyama na sanamu yake, na kupokea chapa yake katika kipaji cha uso wake au katika mkono wake, huyo atakunywa divai ya ghadhabu ya Mungu, iliyomiminwa bila kuchanganywa katika kikombe cha hasira yake; naye atateswa kwa moto na kiberiti mbele ya malaika watakatifu, na mbele ya Mwana-Kondoo: Na moshi wa mateso yao hupanda juu milele na milele: nao hawana pumziko mchana wala usiku, hao wanaomwabudu mnyama na sanamu yake, na yeyote anayepokea chapa ya jina lake. Ufunuo 14:9–11.

Ufunuo 15:2 inawatambulisha wale wanaowakilishwa na Lameki wa ukoo wa Sethi:

> Nami nikaona kana kwamba ni bahari ya kioo iliyochangamana na moto: na wale waliopata ushindi juu ya yule mnyama, na juu ya sanamu yake, na juu ya alama yake, na juu ya hesabu ya jina lake, wamesimama juu ya bahari ya kioo, wakiwa na vinubi vya Mungu. Ufunuo 15:2.

Lameki wa ukoo wa Sethi anaashiria mlango uliofungwa kwa kifo chake. Lameki wa ukoo wa Kaini anaashiria mlango uliofungwa baada ya miaka mia nne na tisini ya muda wa rehema. Alama ya Kaini ilipaswa kutazamwa kama onyo dhidi ya tabia iliyodhihirisha sifa tatu kuu za kinabii. Alikataa kushiriki katika ibada ya Mungu kulingana na maelekezo ya Mungu; alidhihirisha ghadhabu iliyotokana na wivu na akamuua ndugu yake mdogo, na tatu, alikataa kutubu.

Kaini alikuwa amezivunja amri za ubao wa kwanza wa Amri Kumi, unaobainisha uhusiano wa wanadamu na Mungu, na ubao wa pili unabainisha uhusiano wa wanadamu na wanadamu wenzao. Alama ya uasi wake ilimtambulisha kuwa mvunja sheria asiye na toba. Kaini na Lameki wanabainisha mlango uliofungwa wa malaika wa tatu wakati wa sheria ya Jumapili inayokuja hivi karibuni. Henoko, Methusela, Lameki na Nuhu wanawakilisha historia inayoanza na kuwasili kwa malaika wa kwanza, anayewakilishwa na Henoko, kuwasili kwa Lameki akiwa malaika wa pili, kuwasili kwa Methusela akiwa kilio cha usiku wa manane kinachoutia nguvu ujumbe wa Lameki

wa malaika wa pili, na kisha Nuhu akiwa malaika wa tatu anabainisha mlango uliofungwa wa gharika.

Lameki alikufa miaka mitano kabla ya gharika, na hilo linaashiria ile miaka mitano ya kiishara kabla ya mlango kufungwa wakati wa sheria ya Jumapili inayokuja hivi karibuni. Ni wakati wa kifo cha Lameki akiwa na umri wa miaka 777 ndipo kutiwa muhuri kwa kanisa lenye ushindi kunapokamilika. Kisha, siku saba kabla ya mlango wa safina kufungwa kimiujiza, wanyama walianza kuingia ndani ya safina.

Siku ambayo Methusela alikufa ilikuwa siku ya kwanza kati ya zile siku saba. Onyo la mwisho kabla ya mlango kufungwa lilikuwa ujumbe wenye sehemu mbili, uliowasilishwa kwa kuonyeshwa kwa wanyama sambamba na kutimizwa kwa unabii uliokuwa umetangazwa katika kipindi chote cha maisha ya mtu aliyeishi miaka mingi zaidi kati ya wote waliowahi kufa. Unabii huo ulikuwamo katika jina la Methusela, lenye maana ya ‘atakapokufa, itakuja.’

Ujumbe wa mwisho wa onyo kwa wanadamu lazima, kwa ulazima wa kinabii, uwe ujumbe wenye sehemu mbili, kama unavyowakilishwa na zile siku saba za kuhama kwa wanyama zilizoanza kwa kifo cha Methusela kilichotimiza unabii wa Henoko uliotangazwa kupitia jina la mwanawe. Siku hizo saba za kuhama kwa wanyama zinabainisha kuwa ujumbe wenye sehemu mbili wa kifo cha Methusela na wanyama waliokuwa wakihama ndio ujumbe wa kutia muhuri wa malaika wa tatu. Yesu daima huufafanua mwisho kwa kutumia mwanzo, na katika Ufunuo, sauti ya pili ya mstari wa nne inaungana na malaika wa tatu wa Ufunuo kumi na nane, kama vile kilio cha usiku wa manane kilivyoungana na ujumbe wa malaika wa pili. Ujumbe wa mwisho wa onyo daima huwasilishwa kama ujumbe wa ndani na wa nje, kama unavyowakilishwa na uhusiano wa kinabii kati ya makanisa na mihuri katika kitabu cha Ufunuo. Ujumbe wa mwisho wa onyo katika Danieli kumi na moja ni ujumbe wa kaskazini na mashariki. Methusela na wanyama waliokuwa wakihama walikuwa ujumbe wa mwisho wa onyo wenye sehemu mbili wakati wa Nuhu.

Kifo cha Lameki chenye alama ya 777 kinaendana na mwanzo wa kuzingirwa, wakati mke wa Ezekieli alipokufa. Ni hapo ambapo waaminifu, wanaowakilishwa na ukoo wa Sethi, wanatiwa muhuri, na ni hapo pia ambapo wale wanaowakilishwa na ukoo wa Kaini wanapokea alama. Henoko alikuwa wa saba tangu Adamu, naye anawakilisha alama ya njia ya alfa katika kipindi ambacho mwishoni mwake kizazi cha mwisho na kizazi cha kwanza vyote viwili vinawakilishwa na nambari nane. Lameki wote wawili wanaashiria mwisho wa muda wa rehema, na kifo cha Lameki kinawakilisha mlango wa rehema uliofungwa mwanzoni mwa kuzingirwa.

Henoko alikuwa alfa ya historia ya kinabii, na kwa ulazima wa kinabii ni lazima abainishe omega ya historia ya kinabii. Omega hiyo inawakilishwa na zile nafsi nane zilizotoka katika ulimwengu wa kale na kuingia katika ulimwengu mpya bila kuonja mauti. Henoko na zile nafsi nane hawakuona mauti kabla ya kufika katika dunia mpya. Ulimwengu wa kale uliisha katika zile siku saba za uhamaji wa wanyama, na ulimwengu mpya ukaanza kwa siku saba bila mvua. Kisha, kuanzia siku ya 17, kwa muda wa miezi mitano hakukuwa na kitu kingine ila mvua, mpaka Mungu alipoizuia mvua mwishoni mwa miezi hiyo mitano, katika siku ya kumi na saba.

Miezi Mitano

Kuna mashahidi wawili wa miezi mitano katika Ufunuo sura ya tisa, na kuna unabii tatu tofauti za wakati katika sura hiyo. Kipindi cha kwanza cha miezi mitano kimeelezwa katika mstari wa tano; kipindi cha pili cha miezi mitano kiko katika mstari wa kumi, na miaka mia tatu tisini na moja na siku kumi na tano imetajwa katika mstari wa kumi na tano. Mistari ya 5, 10 na 15 hubainisha unabii wa wakati wa Uislamu, pamoja na mashahidi wawili wa miezi mitano mwanzoni mwa kipindi cha kinabii. Mistari ya 5 na 10 yote miwili hubainisha kipindi cha miezi mitano, hivyo, mstari juu ya mstari, mstari wa tano na mstari wa kumi hujumlishwa kuwa kumi na tano. Kwa hiyo, kipindi cha kwanza cha miezi mitano ni 15, na miaka mia tatu tisini na moja na siku kumi na tano imeelezwa katika mstari wa 15. Mfuatano na muundo wa mistari ya 5, 10 na 15 hubainisha namba mbili za kumi na tano, na katika mistari miwili ya kwanza, ambayo kwa pamoja hujumlishwa kuwa kumi na tano, kuna unabii mbili za wakati, kila moja ikiwa ya miaka mia moja na hamsini.

Aya ya kumi na tano inatoa unabii wa wakati wa miaka mia tatu na tisini na moja na siku kumi na tano. Kristo ameifuma namba kumi na tano katika aya tatu, na kwa kutumia wakati wa kinabii uliowekwa katika aya hizohizo, Yeye aliitofautisha namba 15 inayowakilishwa kwa kujumlisha aya ya tano na ya kumi, ili kuifanya kumi na tano iwe maradufu inapowianishwa na aya ya kumi na tano. Kisha Kristo alihitimisha unabii hizo zote tatu zilizofungamana kwa siku kumi na tano.

Ufunguo wa sura hii ni vita vya Ninawi vya mwaka 627, vilivyofuatwa miaka mitano baadaye, mwaka 632, na kifo cha Mohammed, ambacho kinaanzisha unabii wa kwanza wa miezi mitano. Miaka kumi baada ya kifo cha Mohammed, majeshi ya Uajemi yaliangamizwa, kwa kupatana na utabiri wa Mohammed kwamba mamlaka hizo mbili, Uajemi na Roma, zote zingeshindwa. Kwa hiyo, Ufunuo sura ya tisa huanza na mfululizo wa matukio ya kihistoria unaoanzia katika vita vya Ninawi kati ya Uajemi na Roma. Kisha, miaka mitano baadaye, Mohammed anakufa, na hivyo kuanzisha miaka mia moja na hamsini ya mstari wa tano. Miaka kumi baadaye, Uajemi inashindwa katika vita vya Nahavand mwaka 642. Uislamu uliviita vita vya Nahavand, “ushindi wa ushindi.” Miaka kumi na mitano ya kwanza ya Ufunuo sura ya tisa inawakilisha kipindi cha miaka mitano kinachofuatiwa na miaka kumi. Unabii wa mwisho unaohusu wakati ulifikia tamati tarehe 11 Agosti 1840. Siku kumi kabla ya tukio hilo, Josiah Litch alichapisha utabiri wake uliosasishwa kuhusu kukoma kwa ukuu wa Dola ya Ottoman. Siku kumi na tano za mwisho za Uislamu wa Ufunuo sura ya tisa zinagawanywa, kupitia kazi ya Josiah Litch, kuwa siku tano, zikifuatiwa na siku kumi, kwa maana Yesu daima huonyesha mwisho kwa kutumia mwanzo.

Tutaendelea na mambo haya katika makala inayofuata.